ROLUL MECANISMULUI COMPENSATORIU ÎN REALIZAREA POLITICII PENALE ȘI POLITICII EXECUȚIONAL PENALE

Albert ANTOCI

Doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: antoci22@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0001-6304-2046>

Anatolie CANANĂU

Doctor în drept, șef catedră Drept polițienesc și securitate publică,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova
e-mail: an_cananau@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0003-0274-2908>

Cererile repetate depuse de reclamanți în adresa Curții Europene a Drepturilor Omului contra Republicii Moldova, unde erau descrise aceleași probleme legate de condițiile materiale de detenție cum ar fi, spre exemplu, supraaglomerarea penitenciarelor, lipsa de igienă și a condițiilor materiale adecvate, de proastă calitate și cantitate insuficientă de alimente, precum și de lipsa de îngrijiri medicale adecvate, a determinat Curtea să constate faptul că condițiile precare de detenție în Republica Moldova reprezintă o problemă sistemică. Starea de fapt în care s-a pomenit Republica Moldova a condiționat punerea în aplicare fără întârziere al unor remedii cu efecte preventive și compensatorii care să garanteze o despăgubire eficientă din partea statului pentru încălcările Convenției, încălcări care au avut loc nu numai în timpul detenției dar și în timpul cât persoana s-a aflat sub cercetare penală. Un astfel de remediu a fost recunoscut ca fiind mecanismul compensatoriu, prin intermediul căruia reclamantul poate să înainteze o cerere către instanța de judecată națională, care în caz că constată prezența unei încălcări a Convenției, este în drept prin aplicarea mecanismului compensatoriu să reducă o parte din pedeapsa privativă de libertate aplicată.

Cuvinte-cheie: mecanism compensatoriu, politică penală, politică execuțională penală, încălcare, condiții de detenție, infracțiune, pedeapsă.

THE ROLE OF THE COMPENSATORY MECHANISM IN THE IMPLEMENTATION OF CRIMINAL POLICY AND CRIMINAL ENFORCEMENT POLICY

Repeated requests from applicants to the European Court of Human Rights v. The Republic of Moldova described the same problems with material conditions of detention, such as overcrowding in prisons, lack of hygiene and adequate material conditions of poor quality and quantity. Insufficient food, as well as a lack of adequate medical care, led the Court to find that poor detention conditions in the Republic of Moldova are a systemic problem. The state of affairs in which the Republic of Moldova was mentioned conditioned the immediate implementation of remedies with preventive and compensatory effects that would guarantee an effective compensation from the state for violations of the Convention, violations that occurred not only during detention but also in the time the person was under criminal investigation. Such

a remedy has been recognized as a compensatory mechanism, through which the claimant can submit a claim to the national court, which, if it finds that there has been a violation of the Convention, is entitled to reduce part of the compensation mechanism by applying the compensatory mechanism. the custodial sentence applied.

Keywords: *compensation mechanism, criminal policy, criminal enforcement policy, violation, conditions of detention, crime, punishment.*

LE RÔLE DU MÉCANISME DE COMPENSATION DANS LA MISE EN ŒUVRE DE LA POLITIQUE PÉNALE ET DE LA POLITIQUE D'EXÉCUTION PÉNALE

Les demandes répétées de requérants auprès de la Cour européenne des droits de l'homme c. ainsi que le manque de soins médicaux adéquats, ont conduit la Cour à conclure que les mauvaises conditions de détention en République de Moldova constituent un problème systémique.

L'état de choses dans lequel la République de Moldova était mentionnée conditionnait la mise en œuvre immédiate de recours ayant des effets préventifs et compensatoires qui garantiraient une réparation effective de la part de l'État pour les violations de la Convention, violations survenues non seulement pendant la détention mais aussi dans le temps la personne faisait l'objet d'une enquête criminelle. Un tel recours a été reconnu comme un mécanisme compensatoire, par le biais duquel le demandeur peut introduire une réclamation auprès du tribunal national, qui, s'il constate qu'il y a eu violation de la Convention, est en droit de réduire une partie du mécanisme d'indemnisation en appliquant le mécanisme compensatoire la peine privative de liberté appliquée.

Mots-clés: *mécanisme compensatoire, politique pénale, politique exécutif pénale, violation, conditions de détention, délit, peine.*

РОЛЬ КОМПЕНСАЦИОННОГО МЕХАНИЗМА В РЕАЛИЗАЦИИ УГОЛОВНОЙ ПОЛИТИКИ И УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

В неоднократных запросах заявителей в Европейский суд по правам человека против Республики Молдова указывались одни и те же проблемы, связанные с материальными условиями содержания в пенитенциарных учреждениях, среди которых - переполненность тюрем, отсутствие гигиены и низкого качества материальных условия. Неудовлетворительное питание, а также отсутствие надлежащей медицинской помощи, привело Суд к выводу, что плохие условия содержания в Республике Молдова представляют собой системную проблему. Положение дел, в котором упоминалась Республика Молдова, обусловило немедленное применение средств правовой защиты с превентивным и компенсационным эффектом, которые гарантировали бы эффективную компенсацию от государства за нарушения Конвенции, нарушения, которые имели место не только во время содержания под стражей, но и в период уголовного преследования. Таким средством правовой защиты был признан компенсационный механизм, при помощи которого истец может подать иск в национальный суд, который, если обнаружит, что имело место нарушение Конвенции, то инстанция имеет право сократить часть наказания, применив компенсационный механизм.

Ключевые слова: *компенсационный механизм, уголовная политика, уголовно-исполнительная политика, нарушение, условия содержания, преступление, наказание.*

Introducere

În conformitate cu art. 4 din Constituția R. Moldova: „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în

concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la

care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale [1]”.

Aceste prevederi se regăsesc și în art.2 Cod de procedura penală, în care se menționează că: „Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod. Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal [2]”.

Reiterăm faptul că Republica Moldova a devenit membru al Consiliului Europei pe data de 13 iulie 1995. Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Convenția europeană a drepturilor omului pe data de 24 iulie 1997 [3].

Efectiv de-a lungul istoriei sale de peste 60 de ani, Consiliul Europei a adoptat un număr semnificativ de convenții, rezoluții și recomandări, referitoare la executarea pedepselor penale, modalitatea reținerii persoanelor acuzate de săvârșirea infracțiunilor, cât și tratamentul persoanelor arestate și condamnate.

Prin puterea lor juridică aceste acte poartă diferite caractere și formulează cerințe specifice către autoritățile ce supraveghează modul de executare al pedepselor privative de libertate, cerințe ce se înaintează luând în considerare politica actuală în Europa referitoare la aplicarea pedepselor și măsurilor preventive privative de libertate.

Metodologia cercetării. La baza elaborării cercetării au fost utilizate numeroase metode și principii. Au fost utilizate următoarele metode: metoda analizei, metoda documentară, metoda studiului comparat, metoda logică etc..

Analiza profundă a tuturor aspectelor și concepțelor a fost posibilă datorită aplicării următoarelor principii: principiul științific, principiul obiectivității precum și principiul dialectic.

Idei principale ale cercetării

Interzicerea și stabilirea răspunderii penale pentru conduitele umane prejudiciabile reprezintă o sarcină importantă a legii penale și este determinată de necesitatea socială de a proteja/apăra relațiile sociale cu ajutorul mijloacelor juridic penale.

În context, trebuie să recunoaștem că prohibiția juridic penală devine un instrument efectiv în cadrul politicii penale, doar atunci când includerea sa în mecanismul reglementării juridic penale este determinată de necesitățile sociale cu respectarea condiției reflectării adecvate în norma penală a pericolului social al conduitei interzise [4].

Din perspectiva dată, cercetătorii destul de justificat afirmă [5] că: „legea penală trebuie să dispună de asemenea calități care să-i permită, pe de o parte, să reacționeze oportun la transformările sociale, adică să fie flexibilă, iar pe de altă parte, - să nu se transforme într-un „teren de testare” a normelor a căror instituire nu este determinată de necesitatea socială”. De aici putem deduce un adevăr incontestabil, norma penală trebuie să fie justificată suficient din punct de vedere social.

În mare parte, o astfel de sarcină revine politicii penale, apreciată de specialiști [6] ca fiind unul din principalii factori de configurare a legii penale (dacă nu chiar principalul), de care depinde calitatea și eficiența acesteia. Acest moment permite identificarea coraportului dintre dreptul penal și politica penală. Dreptul penal, după cum se știe, reprezintă un sistem de norme juridice, în timp ce politica penală cuprinde ideile directe care determină conținutul normelor și instituțiilor juridice penale, direcția activității structurilor de stat și a organelor de ocrotire a normelor de drept în vederea luptei cu criminalitatea [7].

Franz von Liszt definește politica penală după cum urmează: „O totalitate sistemică de prescripții (temeiuri), ce se bazează pe studiul științific al ca-

uzelor infracționalității și impactului produs de pedeapsă – temeuri, conducându-se de care statul, cu ajutorul pedepsei și instituțiilor înrudite acesteia, trebuie să lupte cu criminalitatea” [8, p. 7].

În această definiție a politicii penale accentul se pune pe pedeapsa penală și instituțiile înrudite cu aceasta. Dar vom fi atenți și la ideea, că prescripțiile (temeurile) politicii penale trebuie să se bazeze pe studiul științific al cauzelor criminalității și al impactului produs de pedeapsă. Definiția în cauză este precedată de afirmația că, cele mai importante cunoștințe pentru cei preocupați de politica penală sunt cele ce țin de antropologie în sens larg și de istoria popoarelor – o abordare conformă evoluției științei în epoca respectivă.

Într-o altă sursă, prin *politica penală*, se identifică disciplina care studiază căile și metodele luptei împotriva criminalității, în raport cu cauzele acestui fenomen și cu condițiile social-politice în care se desfășoară această activitate. Politica penală aparține atât științei criminale, cât și științei politice [9].

Între timp, savanții și practicienii deocamdată nu au ajuns la un numitor comun nici în privința noțiunii, nici a definiției politicii penale.

De altfel, în doctrina internațională nu există o unitate de opinii nici în ceea ce ține de numele savantului, care pentru prima dată a lansat expresia „politica penală” și a definit noțiunea de politică penală. Astfel, conform uneia din ipotezele înaintate de mai mulți savanți din Federația Rusă, se consideră, că noțiunea de „politica penală” a apărut pentru prima dată în anul 1804 în lucrarea „Verzuch einer Criminal jurisprudenzen des Koran) (Studiul jurisprudenței criminale în Koran) aparținând renumitului savant penalist Anselm Feuerbach (1775 – 1883, tatăl filozofului Ludvig Feuerbach), definiția noțiunii de politică penală nefiind formulată de acesta [10, p.59-60].

În spațiul ex-sovietic, afirmării politicii penale i s-a acordat o atenție deosebită începând cu a doua ju-

mătate a sec. XX. Putem presupune că această atitudine a fost generată de încercările de a asigura o bază științifică solidă combaterii criminalității, concepută ideologic ca un rudiment al orânduirii capitaliste. În susținerea afirmației enunțate propunem atenției următoarea definiție, ce scoate în evidență scopurile politicii penale sovietice, expusă de cercetătorii P.S. Daghel, I.M. Galiperin, V.I. Kurleandski, M.I. Kovaleov și Iu.A. Voronin aceștia concepând politica penală ca orientare a activității statului privind realizarea măsurilor social-politice și economice în vederea elaborării mijloacelor juridico-penale optime cu scopul lichidării criminalității în țară [11, p.15].

Chiar dacă la nivel doctrinar după cum am prezentat succint, nu este o unicătate de opinii referitor la esența politicii penale, continuând logica ideii date considerăm că politica penală pentru a atinge efectul scontat, urmează să fie realizată prin politica execuțional-penală, adică legea penală prevede care fapte constituie infracțiuni, pedepsele ce se aplică infractorilor și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte [12], iar politica execuțional penală asigură executarea pedepsei aplicate.

Sub aspect sancționator, Republica Moldova s-a obligat, prin tratatele încheiate cu statele membre, să ia toate măsurile ca *faptele ce îmbracă forma infracțiunii să fie sancționate penal, iar sancțiunile să fie proporționale și educative*. Justificarea colaborării între state în domeniul penal și execuțional penal este dată de faptul internaționalizării crimei, căreia trebuie să i se răspundă prin măsuri eficiente de represiune cu caracter național și internațional.

Pentru a continua susținerea reformelor în sectorul justiției penale în Republica Moldova Consiliul European a lansat două proiecte: „**Consolidarea reformelor din sistemul penitenciar, de probațiune și de îngrijire a sănătății în instituțiile de tip închis din Republica Moldova**”, cu durata de 36 de luni („Proiectul SPPRH”) și „**Consolidarea sistemului de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor**

omului în Republica Moldova”, cu durata de 30 de luni („Proiectul SHRCCJ”).

Proiectul SHRCCJ se axează pe aplicarea arestării preventive, aplicarea pedepselor penale și îmbunătățirea eficacității mecanismelor de control și monitorizare a condițiilor de detenție (inclusiv a mecanismelor disponibile Instituției Ombudsmanului și Mecanismului Național de Prevenire a Torturii), astfel contribuind la reducerea supraaglomerării în penitenciare și încurajarea utilizării sancțiunilor și măsurilor comunitare. Obiectivul cheie al proiectului este de a face sistemul de justiție penală din Moldova mai conform cu standardele privind drepturile omului [13], totuși în conținutul acestor proiecte nu este evidențiat mecanismul compensatoriu, care prin esența sa ar trebui să se regăsească în ele.

Făcând trimitere la prevederile art. 322 pct.a) Cod de Executare, statuăm că: „prevederile ce reglementează cerințele regimului de deținere în penitenciare a persoanelor care execută pedeapsa închisorii sau detențiunii pe viață intră în vigoare pe măsura creării condițiilor necesare, dar nu mai târziu de 1 ianuarie 2020 [14]”.

Art. 225 alin. (1-4) al codului precitat, prevede condițiile care trebuie să fie asigurate de către administrația instituției penitenciare, și anume: „(1) Reamenajarea spațiilor de deținere existente și construirea spațiilor de deținere noi se fac cu respectarea prevederilor legislației naționale și a standardelor internaționale în domeniu.

(2) Persoanele condamnate sunt cazate individual sau în comun.

(3) Camerele de cazare și celelalte încăperi destinate persoanelor condamnate dispun de iluminat natural și de instalațiile necesare asigurării iluminatului artificial corespunzător.

(4) Norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m², condiții care din analiza cazurilor pierdute de Republica Moldova la CtEDO, nu sunt asigurate pe deplin”.

Astfel, cererile repetate depuse de reclamanti în adresa Curții Europene a Drepturilor Omului contra Republicii Moldova, unde erau descrise aceleași probleme legate de condițiile materiale de detenție cum ar fi spre exemplu, supraaglomerarea penitenciarelor, lipsa de igienă și a condițiilor materiale adecvate, de proastă calitate și cantitate insuficientă de alimente, precum și de lipsa de îngrijiri medicale adecvate, a determinat Curtea să constate faptul că condițiile precare de detenție în Republica Moldova reprezintă o problemă sistemică.

Având în vedere această constatare și ținând cont că Moldova a fost condamnată la acel moment în peste treizeci de cauze ce vizează art. 3 CEDO și încă cel puțin șaptezeci de cereri cu șanse mari de succes erau pendinte în fața Curții [15], aceasta a adoptat hotărârea cvasi-pilot *Shishanov vs. Moldova*, cererea nr. 11353/06, unde, aplicând art. 46 din Convenție, Curtea a concluzionat că autoritățile naționale trebuie să pună în aplicare fără întârziere un recurs sau o combinație de remedii cu efecte preventive și compensatorii și de fapt să garanteze căi de atac eficiente pentru încălcări ale Convenției ca urmare a condițiilor de detenție necorespunzătoare în Republica Moldova [16].

O altă cauză ce a avut un impact de rezonanță asupra modificării în legea procesual penală privind unele remedieri referitoare la condițiile de detenție a fost cauza *Draniceru c. Republicii Moldova (dec.)*, cererea nr. 31975/15.

Reclamantul s-a plâns în fața Curții în baza Articolelor 3 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocând condițiile de detenție din penitenciarul nr. 13 din Chișinău și de acordarea asistenței medicale necorespunzătoare. De asemenea, s-a plâns și de lipsa unui remediu efectiv întru realizarea drepturilor sale.

Curtea a constatat că reclamantul a fost reținut la 30 ianuarie 2014, fiind învinuit în comiterea infracțiunii de huliganism.

În perioada 3 februarie 2014 – 17 decembrie 2014 reclamantul a fost deținut în penitenciarul nr. 13 din Chișinău. Potrivit reclamantului, acesta a fost deținut în mai multe celule supraaglomerate, cu număr insuficient de paturi, referindu-se la calitatea proastă și, pe alocuri, la absența lenjeriei de pat. De asemenea, el s-a plâns de facilitățile inadecvate de igienizare, de expunerea sa la fumatul pasiv și la lipsa aerului proaspăt în celule. Reclamantul a mai susținut că produsele alimentare erau insuficiente și necomestibile, iar apa potabilă era inaccesibilă.

Curtea a notat că reclamantul nu și-a justificat în mod corespunzător pretențiile cu privire pretinsa lipsă a asistenței medicale, menționând că acestuia i-a fost oferită asistența medicală necesară, inclusiv la solicitare. Prin urmare, ținând cont de actele medicale de care dispune, Curtea a declarat acest capăt de cerere inadmisibil.

Cu referire la condițiile materiale de detenție, Curtea a reiterat constatările din hotărârea sa în cauza Shishanov v. Republica Moldova, accentuând eforturile autorităților naționale de a implementa un remediu preventiv și compensatoriu contra încălcărilor Articolului 3 din Convenție din cauza detenției în condiții inadecvate [17].

CtEDO a subliniat, cu privire la eficiența remediei, următoarele:

- faptul că procedura referitoare la noul remediu era administrată de către un judecător, care prezenta garanțiile necesare de independență și de imparțialitate și toate celelalte garanții asociate procedurilor judiciare în contradictoriu, ale cărui hotărâri erau obligatorii pentru autoritățile administrative și puteau fi puse imediat în executare;

- faptul că sarcina probei care îi revenea deținutului nu părea una excesivă;

- faptul că judecătorul era obligat, în vederea evaluării condițiilor de detenție, să țină cont de principiile stabilite de CtEDO;

- faptul că termenul de trei luni acordat judecătorului pentru pronunțarea unei hotărâri nu era nerezonabil; totuși, judecătorii trebuiau să asigure respectarea strictă a acestui termen și, acolo unde circumstanțele reclamau o analiză specială, ei urmau să examineze un caz într-un interval de timp chiar mai scurt (*cauza Atanasov și Apostolov c. Bulgariei* (dec.), 65540/16 și 22368/17, 27 iunie 2017, *Nota informativă* 209).

Prin urmare, Curtea a declarat prezenta cerere inadmisibilă în baza Articolului 35 §§ 1 și 4 din Convenție [18], deoarece a considerat că nu au fost epuizate toate căile de atac în instanțele naționale.

Articolul 13 din ECHR și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE garantează dreptul la un remediu efectiv. Acest drept reprezintă o componentă esențială a accesului la justiție. Persoanele fizice au dreptul la compensare pentru încălcarea drepturilor omului. Acest lucru înseamnă ca persoanele fizice să poată obține o despăgubire.

Despăgubirea reprezintă o formă de măsură reparatorie pentru compensarea daunelor suferite ca urmare a unei încălcări a drepturilor prevăzute de lege. În temeiul legislației CoE, măsurile reparatorii de despăgubire sunt suficiente, în general, pentru încălcările ECHR, însă acestea nu asigură un remediu efectiv în orice situație. De exemplu, în cazul în care o încălcare se referă la condițiile de detenție și reclamantul se află încă în închisoare, este posibil ca daunele-interese să nu fie suficiente [19].

În ceea ce privește dreptul la un remediu efectiv, CEDO a confirmat că statele trebuie să instituie măsuri preventive și compensatorii efective la nivel național. De asemenea, Curtea a reținut că orice persoană supusă tratamentului care încalcă dispozițiile articolului 3 ar trebui să aibă dreptul la compensații financiare și că sarcina probei impusă reclamantilor nu trebuie să fie excesivă [20].

În acest fel, prin Legea nr. 163/2017, au fost introduse modificări la art. 385 din Codul de procedură penală prin care s-a dispus suplinirea articolului cu alineatele (5) și (6), instituind astfel un instrument de reducere a pedepsei penale odată cu pronunțarea sentinței de condamnare dacă persoana plasată în arest preventiv a fost deținută în condiții precare de detenție (*instituit devenit funcțional începând cu data de 20 decembrie 2017*).

Prin Legea nr. 272/2018, Codul de procedură penală a fost amendat prin introducerea articolelor 473¹ - 473⁴, care reglementează modul de soluționare a plângerii privind violarea în substanță a art. 3 CEDO prin detenția în condiții inumane și degradante, inclusiv soluțiile pe care le poate oferi instanța în cazul în care va constata o eventuală violare. Prevederile referitoare la noul remediu compensatoriu introduse prin Legea nr. 272/2018, au intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 2019.

Conform datelor prezentate de Asociația Promo-LEX, până la 27 martie 2021, au fost depuse un total de 10874 de cereri legate de condițiile pretinse inadecvate de detenție, dintre care 9840 de cereri în temeiul articolului 473/2 și 1196 cereri în temeiul articolului 385/5 din CPP. Instanțele naționale au finalizat examinarea a 8151 de astfel de cereri, în timp ce restul erau încă în proces de examinare [21].

De eficiența noului mecanism preventiv și compensator depinde numărul condamnărilor ulterioare ale Republicii Moldova la Curte privind încălcarea art. 3 CEDO pentru detenția în condiții precare. Deși acest mecanism conține viduri de ordin legislativ, acestea pot fi soluționate prin dezvoltarea practicii coerente și uniforme de aplicare mens legis a acestuia.

Deciziile penologice ulterioare, privind politica penală, neapărat, vor fi determinate de rezultatele implementării mecanismului preventiv și compensatoriu, care va permite depopularea semnificativă

a instituțiilor penitenciare și va crea premise pentru îmbunătățirea permanentă a condițiilor materiale de detenție.

Practica aplicării corecte a acestui mecanism va asigura impulsivitatea adoptării deciziilor de către stat privind ajustarea detenției la condițiile generale de viață din societate, pentru a evita acordarea ulterioară a despăgubirilor rezultate de detenția în condiții precare [22].

În concluzie, în urma analizei și a reflecțiilor realizate în acest studiu, constatăm faptul că legislatorul național întru ajustarea prevederilor legislației naționale la tratatele și acordurile internaționale la care Republica Moldova face parte, a operat și operează cu un șir de modificări în legea penală, procesul penală și execuțională, modificări care prin conținutul lor sunt primite pentru a corespunde cerințelor acordurilor internaționale, fapt care este salutar.

Regretabil este totuși acea situație că odată ce au fost operate modificările în legislație, nu s-a asigurat realizarea în viață al prevederilor stipulate de către legiuitor, condiție care în final duce spre faptul că Republica Moldova are de achitat despăgubiri acelor reclamanți care invocă în fața CtEDO lipsa respectării de către autoritățile statale a angajamentelor asumate.

Includerea mecanismului compensatoriu în legislația procesual penală a afectat destul de serios procesul executării pedepselor penale, manifestată prin reducerea termenului de executare al pedepsei privative de libertate din considerentul nerespectării de către autoritățile statale al cerințelor invocate în norma legală. Prin urmare este evident faptul că odată ce au fost asumate anumite angajamente, autoritățile naționale urmează să asigure realizarea acestora nu numai teoretic, dar și practic, fapt care ar contribui la înlăturarea acelor motive care servesc temei de înaintare al reclamațiilor și achitare de despăgubiri.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 Publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr. 1 art. p.5.
2. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova. COD Nr. 122 din 14-03-2003, Publicat la 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699.
3. <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/republiv-of-moldova-and-the-council-of-europe> (accesat la 16.08.2021).
4. АВДАЛЯН, М.Э. Основание криминализации и криминообразующие признаки нарушения правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2015, p.14, citat din Irina Iacub, Gheorghe Petrea, Aspecte ale criminalizării și decriminalizării infracțiunilor din domeniul transporturilor”, în revista *Legea și Viața august-septembrie 2020*, p.44 (Partea I), https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/41-49_9.pdf (accesat la 22.12.2021).
5. ЯЦЕЛЕНКО, Б.В. Противоречия уголовно-правового регулирования. Москва: Моск. Ин-т, 1996, p.168-169, citat din Irina Iacub, Gheorghe Petrea, „Aspecte ale criminalizării și decriminalizării infracțiunilor din domeniul transporturilor”, în revista *Legea și Viața august-septembrie 2020*, p. 44 (Partea I), https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/41-49_9.pdf (accesat la 22.12.2021).
6. BUGA, L. Tehnica legislativă penală: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2018, p.64, citat din Irina Iacub, Gheorghe Petrea, Aspecte ale criminalizării și decriminalizării infracțiunilor din domeniul transporturilor”, în revista *Legea și Viața august-septembrie 2020*, p.44 (Partea I), https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/41-49_9.pdf (accesat la 22.12.2021).
7. IACUB, I. Rolul politicii penale în prevenirea criminalității. În: Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза, международная научно-практическая конференция, 27-28 марта 2015. В 2-х частях. Ч. 2. Кишинев, 2015, p. 45-49. citat din Irina Iacub, Gheorghe Petrea, Aspecte ale criminalizării și decriminalizării infracțiunilor din domeniul transporturilor”, în revista

Legea și Viața august-septembrie 2020, p.44 (Partea I), https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/41-49_9.pdf (accesat la 22.12.2021).

8. Франц фон Лист. Задачи уголовной политики. М., ИНФРА-М, 2004, p.7.

9. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/politica-penala> (accesat la 29.12.2021).

10. GRECU, Raisa. Politica penală – abordare evolutivă a noțiunii și definiției, p. 59-60, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/RSI_2017_1-2_pp57-63.pdf (accesat la 29.12.2021).

11. ДАГЕЛЬ, П.С. Значение 26 съезда КПСС для советской уголовной политики: Проблемы повышения эффективности борьбы с преступностью, Иркутск, 1983, p. 5; М.И. Ковалев, Ю.А. Воронин, Криминология и уголовная политика, Свердловск, 1980. p. 8, citat după Valeriu BUJOR, Tatiana CIAGLIC, REFERINȚE PRIVIND NOȚIUNEA DE POLITICĂ PENALĂ, *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, p.15, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Referinte%20privind%20notiunea%20de%20politica%20penala.pdf (accesat la 22.12.2021).

12. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/politica-executional-penala> (accesat la 22.12.2021).

13. <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/-/council-of-europe-launches-two-projects-in-the-republic-of-moldova-to-continue-supporting-reforms-in-the-criminal-justice-sector> (accesat la 29.12.2021).

14. Codul de Executare al Republicii Moldova. COD Nr. 443 din 24-12-2004. Publicat la 05.11.2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220 art. 704.

15. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr14_183.pdf (accesat la 14.08.21).

16. în cauza Shishanov c. Republicii Moldova, CtEDO accentuează necesitatea introducerii unor remedii naționale efective, care să permită autorităților naționale atât să constate în substanță încălcarea prevederilor CEDO și să dispună încetarea încălcării, cât și să acorde o despăgubire. Prin urmare, CtEDO a extins aplicabilitatea soluției date dincolo de cauza concretă, acoperind astfel toate cazurile similare care invocă aceeași problemă.

17. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-191541%22%5D%7D> (accesat la 14.08.2021).

18. <http://agent.gov.md/draniceru-v-republica-moldova/> (accesat la 14.08.2021).

19. CEDO, cauza Torreggiani și alții/Italia, nr. 43517/09, 8 ianuarie 2013, alineatul 96, accesat la 16.08.2021.

20. Cauza Ananyev și alții/Rusia³⁴⁷ făcea referire la condițiile de detenție ale reclamanților aflați în diferite centre de arest preventiv în intervalul de timp 2005 – 2008.

21. <https://deschide.md/ro/stiri/social/87625/Promo->

LEX-Deciziile-CEDO-arat%C4%83-c%C4%83-R-Moldova-trebuie-s%C4%83-%C3%AEbun%C4%83t%C4%83%C8%9Beasc%C4%83-condi%C8%9Biile-din-penitenciar-la-standarde-interna%C8%9Bionale.htm (accesat la 29.12.2021).

22. CRUDU, Alexandr. Revista Legea și Viața, ediția august 2019. „Analiza juridică a mecanismului preventiv și compensator pentru detenția în condiții contrare art. 3 CEDO”, p. 29.